UNIVERSITÄTS
BIBLIOTHEK
WUPPERTAL

BERGISCHE
UNIVERSITÄT
WUPPERTAL

Universitätsbibliothek Wuppertal

Opera Ciceronis Epistolica

Cicero, Marcus Tullius

Lvtetiae Parisiorum, ad Eidus Ianuar. Anno. MDXXII.Calculo Roma

M.T.Ciceronis epistolarvm ad.T.Pomponivm Atticvm
liber septimvs.

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

urn:nbn:de:hbz:468-1-687

Visual Library

M.T.CICERONIS EPISTOLARVM AD.T.POMPONIVM ATTICVM LIBER SEPTIMVS.

T.P.ATTICO.

DEDERAM equidē L.Saufeio literas,& dederā ad te vnū,ꝙ cū nō eſſet tēporis mihi ad ſcribendū ſatis,tamē hominē tibi tā familiarē ſine meis literis ad te venire nolebam:ſed,vt philoſophi ambulāt, has tibi redditū iri putabā prius.Sin autem illas accepiſti, ſcis me Athenas veniſſe pridie Id.Octob.E naui egreſſum in Piręeum,tuas ab Acaſto noſtro literas accepiſſe cōturbatum,ꝙ cū febre Romā veniſſes:bono tamē animo eſſe cœpiſſe, ꝙ Acaſtus ea q̄ vellē de alleuato corpore tuo nūciaret.Cohorruiſſe aūt me,qđ tuę literę de legionibus Cęſaris afferrēt:& egiſſe tecū,vt videres,ne qd φιλοτιμία, eius quē noſti,nobis noceret,& de quo iāpridē ad te ſcripſerā. Turannius autē ſecus tibi Brūduſii dixerat,qđ ex his literis cognoui, quas a Zenone optimo viro accepi.Cur fratrē Prouincię nō p̄feciſſem,expoſui breuiter.Hęc fere ſunt ī illa epiſtola,nūc audi reliqua.Per fortunas, oēm tuū amorē,quo me es amplexus, omnemq; tuā prudentiam,quā mehercule in omni genere iudico ſingularē,cōfer te ad eam curam,vt de omni ſtatu meo cogites.Videre enim mihi videor tantā dimicationē,niſi idē deus,qui nos melius,q̄ optare auderemus, Parthico bello liberauit,reſpexerit remp.quanta nunq̄ fuit.Age hoc malū,qđ mihi commune eſt cū omnibus,nihil tibi mando vt de eo cogites.Illud meū propriū πρόβλημα quęſo ſuſcipe.Vides ne, vt te auctore ſim vtrūq; cōplexus, Pompeium,& Cęſarem?At vellem a principio te audiſſe amiciſſime admonentem. ἀλλ' ἐμὸν οὔποτε θυμὸν ἐνὶ σήθεσιν ἔπειθε πατρίδος.ſed aliquādo tū pſuaſiſti,vt alterū cōplecterer,qa de me erat optime meritus:alterum,quia tantum valebat.Feci igitur,itaq; effeci omni obſequio, vt neutri illorum qſq̄ eſſet me charior.Hęc enim cogitabamus,nec mihi iuncto cum Pompeio fore neceſſe peccare in rēp.aliquando:nec cum Pompeio ſentienti,pugnandum eſſe cum Cęſare.tanta erat coniūctio illorum.Nunc autem impendet,vt & tu oſtendis,& ego video, ſumma inter eos contentio:me autem vterq; numerat ſuum,niſi forte ſimulat alter.nā Pompeius non dubitat(vere enim iudicat)ea,quę de rep.nūc ſentiat,mihi valde probari. Vtriuſq; autem accepi eiuſmodi literas eodem tempore,quo tuas,vt neuter quenq̄ omniū pluris facere,q̄ me videretur.Verū quid agam nō quęro.Si enim caſtris res geretur, video cū altero vinci ſatius eſſe,q̄ cum altero vincere.Sed illa,quæ tum agentur cum venero , ne ratio abſentis habeatur,vt exercitum dimittat, dic Marce Tulli . Quid dicam? Expecta amabo te,dum Atticum conueniam.Non eſt locus ad tergiuerſandum contra Cæſarem. Vbi ſunt illæ denſæ dexteræ? nam vt illi hoc liceret,adiui rogatus ab ipſo Rauennæ de Cælio Trib. Pleb . ab ipſo etiam Cn.noſtro in illo diuino tertio conſulatu.aliter ſenſero, αἰδέομαι non Pompeium modo,ſed Τρῶας , καὶ Τρῳάδας. Πολυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην . Quis? Tu ipſe ſcilicet laudator & factorum,& ſcriptorū meorū.Hanc ego plagam effugi per duos ſuperiores Marcellorum conſulatus,cū eſt actum de Cęſaris Prouincia.Nunc incido in diſcrimem ipſum.Itaq; vt ſtultus primus ſuam ſententiā dicat,mihi valde placet,de triūpho nos moliri aliquid,extra vrbē eſſe cū iuſtiſſima cauſa.tamē dabunt operā,vt eliciant ſententiā meā.Ridebis hoc loco fortaſſe,q̄ vellem etiam nunc in Prouincia morari.Plane opus fuit,ſi hoc impendebat, etſi nil miſerius.Nam ὅλου πάρεργον,volo te hoc ſcire,omnia illa prima,quę etiam tuis literis in cælū ferebas , ἐπίκτητα, fuerūt.Q̄ non eſt facilis virtus,q̄ vero difficilis eius diuturna ſimulatio.Cū em̄ hoc rectū,& glorioſum putarē,ex annuo ſumptu,q mihi decretus eſſet,me C.Cęlio Quęſtori relinquere annuū,referre in ęrariū ad HS.M.ingemuit noſtra cohors,omne illud putans diſtribui ſibi oportere,vt ego amicior inuenirer Phrygum,& Cilicū ærariis,q̄ noſtro.ſed me nō mouerūt. nā & mea laus apud me plurimū valuit. Nec tamē qcq̄ honorifice in quēq̄ fieri potuit,qđ p̄termiſerim.Sed hęc fuerit,vt ait Thucydides, ἐκβολὴ λόγου non inutilis.Tu autē de noſtro ſtatu cogitabis.Primū quo artificio tueamur beneuolentiā Cęſaris:deinde de ipſo triūpho,quē video,niſi Reip.tēpora impediēt,εὐπόριστον. Iudico autē cū ex literis amicorū,tū ex ſupplicatione,quā qui nō decreuit,quaſi oēis decreuiſſet triūphos.Ei porro aſſenſus eſt vnus familiaris me⁹ Fauonius,alter iratus Hircius.Ca

Alleuatum corpus.

Virtutis ſimulatio.

to autē & ſcribēdo affuit,& ad me de ſentētia ſua iucūdiſſimas literas miſit.Sed tamē gra-
tulans mihi Cęſar de ſupplicatione,triūphat de ſentētia Catonis,nec ſcribit qd illi ſentētiæ
dixerit,ſed tamē ſupplicationē eū mihi nō decreuiſſe.Redeo ad Hirciū.Cœperas eū mihi pla
care.Perfice,habes Scrofam,habes Syluiū.ad eos ego etiā ſcripſi,& ad ipſum Hirciū.Locut⁹
eṁ erat cū iis,cōmoda ſe potuiſſe impedire,ſed noluiſſe.Aſſenſum tamē eſſe Catoni amiciſſi
mo meo,cū is honorificentiſſimā in me ſententiā dixiſſet:nec me ad ſe vllas literas miſiſſe,cū
ad omneis mitterē. Verū dicebat.Ad eū eṁ ſolū,& ad Caſſii fidē nō ſcripſerā. Atq; hæc de
rebus forēſibus. Redeamus domum,diiūgere me ab illo volo. Mirus eſt φυράτης germanus
Lartidius ἀλλὰ τὰ μὲν προτετύχθαι, ἐάσομεν ἀχνύμενοί περ.reliqua expediamus.Hoc primū,ꝙ ac
ceſſit cura dolori meo.Sed hoc tamē qcqd eſt,Precianū cū his rationibus,quas ille meas tra
ctat,admiſceri nolo.Scripſi ad Terētiā,ſcripſi etiā ad ipſum me,qcqd poſſet nūmorū ad appa
ratum ſperati triūphi ad te redacturū.Ita puto fore,verū vt videbit̄.Hāc quoq; ſuſcipe cu-
ram,quemadmodum experiamur.Id tu & oſtendiſti quibuſdam literis ex Epeiro & Athenis
datis,& in eo ego te adiuuabo.Vale.

T.P.ATTICO.

BRundusium venimus. VII.Cal.Decēb.vſi tua felicitate nauigandi.Ita belle
nobis flauit ab Epeiro leniſſimus Auſter,& mitis.Hunc σπουδάζοντα ſi cui
voles τῶν νεωτέρων pro tuo vendito.Inualetudo tua me valde conturbat. Inualetudo.
Significant enim tuę literę te prorſus laborare.Ego autem cum ſciam q̄ ſis
fortis, vehementius eſſe quiddam ſuſpicor,quod te cogat cedere,& prope-
modum infringat.Etſi alterā quartanā Pamphilus tuus mihi dixit deceſſiſ
ſe,& alterā leuiorē accedere.Terētia vero,q̄ qdē eodē tēpore ad portā Brūduſinā venit quo
ego in portū,mihiq; obuia in foro fuit,L.Pontinū ſibi in Trebulano dixiſſe narrabat,etiā iā
deceſſiſſe.Qđ ſi ita eſt,qđ maxime mehercule opto,id ſpero tua prudētia,& tēperātia te con
ſecutū. Venio ad epiſtolas tuas,quas ego ſexcētas vno tēpore accepi aliā alia iucundiorē,q̄ Sexcentas.
qdē erāt tua manu.Nā Alexidis manū amabā,ꝙ tā ꝓpe accedebat ad ſimilitudinē tuę literę: Alex. manus.
manum nō amabā,qa indicabat te non valere.Cuius quoniā mentio iā facta eſt,Tironē Pa-
tris ęgrum reliqui,adoleſcentē vt noſti,& adde ſi quid vis,probū.nihil vidi melius.itaq; ca Litera.
reo ęgre.q̄ q̄ videbat̄ ſe non grauiter habere,tamē ſum ſollicitus,maximamq; ſpem habeo in
M.Curii diligentia,de qua ad me ſcripſit Tiro,& multi nunciarūt.Curius autē ipſe ſenſit,
q̄ tu velles a me diligi,& eo ſum admodum delectatus:& mehercule eſt,quem facile diligas.
αὐτόχθων in homine vrbanitas.Eius teſtamētū de Tortorio Ciceronū ſignis obſignatum,co
hortiſq; prętorię,fecit palam te ex Libella,me ex Teruncia Corcyrę.Alexion me opipare mu
neratus eſt. Quint.Ciceroni obſiſti nō potuit,quo minus Thyamim videret.Filiola tua te
delectari lętor,& ꝓbari tibi στοργὴν φυσικὴν eſſe πρὸς τὰ τέκνα. Etenim ſi hęc nō eſt,nulla
poteſt hoī eſſe ad hominē naturę adiūctio:qua ſublata, vitę ſocietas tollit̄.Bene cōueniat,in
quit Carneades.ſpurce,ſed tamē prudētius,q̄ Lucius noſter,& Patron,q,cū oīa ad ſe referāt,
quicq̄ alterius cauſa fieri nō putēt:& cū ea re bonū virum oportere eſſe dicāt,ne malum ha
beat,non quo id natura rectū ſit,non intelligūt ſe de callido hoīe loq,nō de bono viro. Sed
hęc opinor ſunt ī his libris,quos tu laudādo,aīos mihi addidiſti.Redeo ad rē.quō expectabā
epiſtolā,quā Philoxeno dediſſes(ſcripſeras.n.eā eſſe de ſermōe Pōpeii Neapolitano)eā mihi
Patro Brunduſii reddidit.Corcyrę,vt opinor, acceperat.nihil potuit eſſe iucūdius.Erat eṁ
de Repu.de opinione,quā is vir haberet integritatis meę:de beneuolētia,quā oſtēdit eo ſer
mone,quē habuit de triūpho.Sed tamē hoc iucūdiſſimū,ꝙ te intellexi ad eū veniſſe,vt eius
animū erga me ꝑſpiceres.hoc mihi inquā accidit iucūdiſſimū.De triūpho autē nulla me cu
piditas vnq̄ tenuit ante Bibuli impudētiſſimas literas:quas ampliſſime ſupplicatio conſecu
ta ē.A quo ſi ea geſta ſunt,q̄ ſcripſit,gauderē,& honori fauerē.Nūc illū q pedē porta,quoad
hoſtis cis Euphratē fuit,nō extulerit,honore augeri,me in cuius exercitu ſpē illius exercit⁹
habuit,idē nō aſſequi,dedecus eſt noſtrū,noſtrū inquā te cōiūgēs.Itaq; oīa experiar,& vt ſpe
ro,aſſequar.Qꝫ ſi tu valeres,iā mihi quędā explorata eſſent:ſed vt ſpero,valebis.De Randu
ſculo Numeriano multū te amo.Hortēſius qd egerit,aueo ſcire.Cato qd agat,q dū qdem in
me turpiter fuit maleuolus,dedit integritatis,iuſtitię,clementię,fidei mihi teſtimonium,qđ
non quęrebam:qđ poſtulabam,negauit.Id itaq; Cęſar his literis,quibus mihi gratulatur, &
oīa pollicet̄,quomodo exultat Catonis in me ingratiſſimi iniuria! At hic idē Bibulo.DXX.

Ignoſce mihi,non poſſum hęc ferre,nec ferã.Cupio ad omneis tuas epiſtolas,ſed nihil neceſ
ſe.Seſtię em̃ te videbo.Illud tamẽ de Chryſippo:nã de altero illo minus ſum admiratus opę
rario homine,ſed tamẽ ne illo quidẽ quicq̃ improbius. Chryſippũ vero,quem ego ꝓpter li
terularum neſcio quid,libenter vidi,in honore habui,diſcedere a puero inſciente me.Mitto
alia,quę audio multa,mitto furta,fugam nõ fero,qua mihi nihil viſum eſt ſceleratius.Itaqꝫ
vſurpaui vetus illud Druſi,vt ferunt,Pr.in eo,qui eadem liber non iuraret,me iſtos liberos
non addixiſſe.pręſertim cum adeſſet nemo,a quo recte vindicarentur. Id tu , vt videbitur,
ita accipies:ego tibi aſſentiar. Vni tuę diſertiſſimę epiſtolę non reſcripſi,in qua eſt de ꝑicu
lis reip.Quid reſcriberem?valde eram ꝑturbatus,ſed vt nihil magnoꝑe metuam, Parthi
faciunt,qui reꝑente Bibulum ſemiuiuum reliquerunt. Vale.

T.P.ATTICO.

AD.VIII.Id.Decemb.Tuſculanũ veni,& ibi tuas literas legi , quas Philoti-
mus mihi reddidit.e quibus hanc primo aſꝑectu voluptatẽ cepi,ꝙ erant a
te ipſo ſcriptę.deinde earũ accuratiſſima diligẽtia ſum mirũ in modũ dele-
ctatus. Ac primũ illud,in quo de Dicæarcho mihi aſſentiri negas,etſi cupi
diſſimeexpreſſum,& exꝑetitũ a me ſit,& approbatũ a te,ne diuti⁹ anno in
Prouincia eſſem,tamẽ nõ eſt noſtra cõtẽtione pfectũ.Sic em̃ ſcito, verbũ in
Senatu factũ eſſe nunq̃ de vllo noſtrũ,qui Prouincias obtinuimus,quo in his diutius , q̃ ex
S.C.maneremus:vt iã ne iſtius quidẽ rei culpã ſuſtineã,quo minus diu fuerim in Prouincia
q̃ fortaſſe fuerit vtile.Sed qd ſi hoc meli⁹?opportune dici videt̃,vt in hoc ipſo.Siue.n.ad cõ
cordiã res adduci põt,ſiue ad bonorũ victoriã,vtriuſuis rei me aut adiutorẽ velim eſſe, aut
certe nõ exꝑtẽ. Sin vincunt̃ boni,vbicũqꝫ eſſem vna cũ iis victus eſſem.Quare celeritas nr̃i
reditus ἀμεταμέλητος debet eſſe.Qꝫ ſi iſta nobis cogitatio de triũpho iniecta non eſſet,quã
tu quoqꝫ approbas, nę tu haud multũ requireres illũ virũ,q in ſexto libro informatus eſt.
Deuoraſti libros. Quid em̃ tibi faciam,q illos libros deuoraſti?quin nũc ipſum nõ dubitabo rẽ tantã abiicere,
ſi id erit rectius.vtrũqꝫ vero ſimul agi nõ poteſt,& de triũpho ambitioſe,& de Repu.libere.
Sed ne dubitaris,quin qđ honeſtius,id mihi futurũ ſit antiquius. Nã qđ putas vtilius eſſe
vel mihi,ꝙ tutius ſit,vel etiam vt reip.prodeſſe poſſim,me eſſe cum imꝑio,id coram con-
ſiderabimus quale ſit.Habet enim res deliberationem, etſi ex parte magna tibi aſſentior. De
animo autem meo erga Remp.bene facis ꝙ non dubitas,& illud probe iudicas, nequaq̃ ſa-
tis pro meis officiis,pro ipſius in alios effuſione,illum in me liberalem fuiſſe:eiuſqꝫ rei cau-
ſam vere explicas,& eis,quę de Fabio,Caninioqꝫ acta ſcribis,valde cõſentiũt.Quę ſi ſecus eſ
ſent,totũqꝫ ſe ille in me profudiſſet,tamẽ illa,quam ſcribis,cuſtos vrbis me pręclarę inſcri-
ptionis memorẽ eſſe cogeret,nec mihi concederet,vt imitarer Volcatiũ,aut Seruiũ,quibus
tu es contẽtus,ſed aliquid nos vellet nobis dignũ & ſentire,& defendere.qđ quidẽ agerẽ , ſi
liceret alio modo,ac nunc agendũ eſt.De ſua potentia dimicãt homines hoc tẽpore ꝑicu-
lo ciuitatis.nam ſi Reſp.defendit̃,cur ea COS.iſto ipſo defenſa nõ eſt?Cur ego,in cuius cau-
ſa reip.ſalus conſiſtebat,defenſus poſtero anno nõ ſum?cur imꝑiũ illi?aut cur illo modo ꝓ
rogatũ eſt?cur tantoꝑe pugnatũ eſt,vt de eius abſentis ratione habẽda decẽ Tri.Pl.ferrẽt?
His ille rebus ita cõualuit,vt nũc in vno ciue Reſp.ad reſiſtendũ imbecilla ſit:quę mallẽ tan-
tas ei vires non dediſſet,q̃ nunc tã valenti reſiſteret.Sed quoniã res eo deducta eſt,non quæ
ram,vt ſcribis , τὸ σκάφος τῶν ἀτρειδῶν. Mihi σκάφος vnũ erit,qđ a Põꝑeio gubernabit̃. Il
lud ipſum qđ ais,qd fiet dũ erit dictũ?Dic Mar.Tulli σύντομα. Põꝑeio aſſentior,ipſum tñ
Põꝑeiũ ſeparatim ad cõcordiã hortabor.Sic em̃ ſentio,maximo in ꝑiculo rẽ eſſe. Vos ſcilicet
plura,q in vrbe eſtis. Verũtamẽ hoc iudico,cũ hoĩe audaciſſimo,paratiſſimoqꝫ negotiũ eſſe.
Oẽis damnatos,oẽis ignominia affectos,oẽis dãnatiõe,ignominiaqꝫ dignos,illic facere : oẽm
fere iuuẽtutẽ,oẽm illã vrbanã,ac ꝑditã plebẽ:Tribunos valẽteis addito C.Caſſio, oẽis q ære
alieno ꝓmant̃:quos plureis eſſe intelligo,q̃ putarã.Cauſam ſola illa cauſa non habet,cęteris
Bellorũ exitus incerti. rebus abũdat.ſic oĩa facere oĩs debet,ne armis decernat̃:quorũ exitus ſemꝑ incerti, nũc ve-
ro in alterã partẽ magis timẽdi.Bibulus de Prouincia deceſſit,Valẽtonẽ ꝓfecit:in decedẽdo
erit,vt audio,tardior:quẽ cũ ornauit Cato,declarauit iis ſe ſolis nõ inuidere,qb⁹ nihil,aut
nõ multũ ad dignitatẽ poſſet accedere.Nũc venio ad priuata. Fere.n.reſpõdi tuis literis de
rep.& iis,quas in ſuburbano,& iis,quas poſtea ſcripſiſti.Ad priuata venio.vnũ etiã de Cęlio.
Tãtũ abeſt,vt ille meã ſentẽtiã moueat,vt valde ego, ipſi ꝙ de ſua ſentẽtia deceſſerit,pœnitẽ

dũ putẽ. Sed quid eſt ꝙ cũcti Luceiis ſint addicti? Hoc ꝑtermiſiſti, miror. De Philotimo faciã
equidẽ vt mones, ſed ego mihi ab illo nõ rationes expectabã, quas tibi edidit. Verum id reli
quũ, qđ ipſe in Tuſculano me referre in cõmentariũ mea manu voluit, qđq; idẽ in Aſia mihi
ſua manu ſcriptũ dedit. Id ſi ꝑſtaret, quãtũ mihi æris alieni eſſe ibi edidit, tantũ, & plus etiã,
ipſe mihi deberet. Sed ĩ hoc genere, ſi modo ꝑ rẽp. licebit, nõ accuſabimur. Poſthac neq; Her
cule antea negligẽtes fuimus, ſed amicoꝝ multitudine occupati. Ergo vtemur, vt polliceris,
& opa, & cõſilio tuo, nec tibi erimus, vt ſpero, in eo moleſti. De Serperaſtris cohortis meę, ni
hil eſt q̃d doleas. Ipſi. n. ſe collegerũt admiratione vitæ integritatis meę. Sed me mouerat ne- — Serpera- ſtra.
mo magis, q̃ is quẽ tu neminẽ putas. Idẽ & in initio fuerat, & nũc eſt egregius: ſed in ipſa de-
ceſſione ſignificauit ſperaſſe ſe aliquid: & id qđ animũ induxerat pauliſper, nõ tenuit, ſed cito
ad ſe rediit, meiſq; honorificẽtiſſimis erga ſe officiis victus, pluris ea duxit q̃ omnẽ pecuniã.
Ego a Curio tabulas accepi, quas mecũ porto. Hortẽſii legata cognoui. Nũc aueo ſcire quid
hoĩs ſit, & quarũ rerũ rõnẽ ĩſtituat. Neſcio. n. cur cũ portã Flumẽtanã Cælius occuparit, ego
Puteolos nõ faciã meos. Venio ad Piręea, ĩ quo magis repħẽdẽdus ſum, ꝙ hõ Roman⁹ Piręea — Piræea.
ſcripſerim, nõ Piræeũ, ſic. n. oẽs noſtri locuti ſunt, q̃ ꝙ ĩ addiderĩ. nõ. n. hoc vt oppido ꝑpoſui, — Piræeum.
ſed vt loco: & tñ Dionyſius noſter, q̃ eſt nobiſcũ, & Nicias Cous nomẽ rebãt oppidi eẽ Piræ-
ea. ſed de re videro. Noſtrũ qdẽ ſi eſt peccatũ, in eo eſt ꝙ nõ vt de oppido locutus ſum, ſed vt — Piręea
de loco, ſecutuſq; ſum nõ dico Cęciliũ, Mane vt ex portu ĩ Piræeũ, (malus. n. auctor latinita — Cęcilius.
tis eſt) ſed Terẽtiũ, cui⁹ fabellę ꝓpter elegãtiã ſermonis putabãt a C. Lælio ſcribi. Heri ali- — Terentii
quot adoleſcẽtuli coimus in Piręeũ. & idẽ. Mercator hęc addebat, captã e Sunio. ꝙ ſi oppida — elegantia.
volum⁹ eẽ, tã eſt oppidũ Suniũ, q̃ Piræeus. Sed qm̃ Grãmaticus es, ſi hoc mihi ζήτημα ꝑſol-
ueris, magna me moleſtia liberaris. Ille mihi lr̃as blãdas mittit, facit idẽ ꝓ eo Balbus. mihi cer
tũ eſt ab honeſtiſſima ſentẽtia digitũ nuſq̃. ſed ſcis illi reliquũ quãtũ ſit. Putas ne igĩt verẽdũ
eẽ, ne aut obiiciat id nobis aliqs, ſi lãguidius: aut repetat, ſi fortius qđ ad hęc reperis? Soluam⁹
inqs. Age a Cælio mutuabimur: hoc tu tñ cõſideres velim. puto. n. in Senatu, ſiquãdo ꝑclare
pro rep. dixero. Tarteſiũ iſtũ tuũ mihi adeũti Vrbẽ iube Sodes nũmos curare. Qđ ſupeſt, etiã
gener eſt ſuauis mihi, Tullię, Terẽtię: quãtũ vis vel ĩgenii, vel humanitatis ſatis, reliq̃ q̃ noſti
ferẽda. Scis. n. quos apuerimus, q̃ oẽs, ꝑter de quo ꝑ te egimus, reũ me facere rentur. Ipſis. n. ex
pẽſum nemo offeret. Sed hęc corã: nã iſta mlti ſermõis ſunt. Tironis reficiẽdi, ſpes ẽ ĩ M. Cu
rio, cui ego ſcripſi tibi eũ gratiſſimũ facturũ. Vale. Data. V. Id. Decẽb. a Põtio ex Trebulano.

T. P. ATTICO.

DIonyſium flagrantẽ deſiderio tui miſi ad te, nec mehercule æquo animo, ſed
fuit concedẽdũ. Quem quidẽ cognoui cum doctum (qđ mihi iam ante erat
notũ) tum †ſanctũ, plenũ officii, ſtudioſum etiã meæ laudis, frugi hominẽ, — †ſane.
ac ne libertinũ laudare videar, plane virũ bonũ. Pompeiũ vidi. IIII. Id. Decẽb.
fuimus vna horas duas fortaſſe, magna lętitia mihi viſus eſt affici meo ad
uẽtu. de triũpho hortari: ſuſcipe parteis ſuas, monere ne ante in Senatũ ac-
cederem, q̃ rem cõfeciſſem, ne dicendis ſentẽtiis aliquẽ Tribunũ alienarẽ. Quid quęris? in hoc
iudicio, & officio ſermonis nihil potuit eſſe prolixius. De Rep. aũt ita mecũ locutus eſt, qua — Prolixius.
ſi nõ dubiũ bellũ haberemus. nihil ad ſpem cõcordiæ. plane illũ ab ſe alienatũ cũ ante intelli
geret, tũ vero proxime iudicaſſe: veniſſe Hirciũ a Cæſare, q̃ eſſet illi familiariſſimus, ad ſe nõ
acceſſiſſe. Et cũ ille ad. VIII. Id. Decẽb. veſperi veniſſet, Balbus de tota re cõſtituiſſet, ad. VII.
Iduum ad Scipionẽ ante lucẽ veniſſe. multa de nocte ꝓfectũ eſſe ad Cæſarem. Hęc illi τεκμη-
ριώδης videbãt eſſe alienationis. Quid multa? nihil me aliud cõſolatur, niſi ꝙ illũ cui etiã ini-
mici alterũ conſulatũ, fortuna ſummã potentiã dederat, nõ arbitror fore tã amẽtẽ, vt hæc in
diſcrimẽ adducat. ꝙ ſi ruere cœperit, nę ego multa timeo, quæ nõ audeo ſcribere: ſed vt nũc
eſt, ad. III. Non. Ian. ad Vrbem cogito. Vale.

T. P. ATTICO.

MVltas vno tẽpore accepi epiſtolas tuas: q̃ mihi, q̃q̃ recẽtiora audiebã ex iis
qui ad me veniebãt, tamẽ erãt iucundę. Studiũ em̃, & beneuolentiam decla-
rabant. Inualetudine tua moueor: & Pyliam in idẽ genus morbi delapſam, — Inualetu- do.
curã tibi afferre maiorẽ ſentio. Date igitur operã, vt valeatis. De Tirone vi
deo tibi curę eſſe: quẽ qdẽ ego, etſi mirabilis vtilitatis fructũ mihi ꝑbet, cũ
valet in omni genere negotiorũ, vel ſtudiorũ meoꝝ: tamen propter humani

tatem,& modeſtiã,malo ſaluũ,q̃ propter vſum meũ.Philogenes mecũ nihil vnq̃ de Luſgenio
Arcanũ. locutus eſt. de cęteris rebus habes Dionyſiũ.Sororem tuã non veniſſe in Arcanũ miror. De Chryſippo meũ cõſiliũ ꝓbari tibi nõ moleſte fero.Ego ĩ Tuſculanũ. nihil ſane hoc tẽpore de uiũ eſt τοῖς ἀπαντῶσιν,& habet alia δύσχρηστα.Sed de Formiano Tarracinã prid.Cal.Ian.Inde
Natalis Cic. Põtinũ ſumã.inde Albanũ Põpeii.ita ad Vrbẽ.III.Non.Natali meo. De Rep.quotidie magis
De rep. timeo. timeo. nõ em̃ boni,vt putãt,cõſentiũt.quos ego equites Romanos,quos Senatores vidi!qui acerrime cũ cætera,tũ hoc iter Põpeii vituperarẽt. Pace opus eſt.Ex victoria cũ multa mala,
Victoriæ mala. Exiſtere. tũ certe tyrãnis exiſtet . Sed hęc propediem corã.Iã plane mihi deeſt quid ad te ſcribã. Nec em̃ de Rep.ꝙ vterq; noſtrũ ſcit eadẽ : & domeſtica nota ſunt ambobus . Reliquũ eſt iocari,ſi hic ſinat. nã ego is ſum,qui illi cõcedi putẽ vtilius eſſe qđ poſtulat,q̃ ſigna cõferri. Sero em̃
Sero. reſiſtimus ei,quẽ p annos decẽ aluimus contra nos.Quid ſentis igiť inquis! nihil ſcilicet niſi de ſentẽtia tua,nec prius qdẽ,q̃ noſtrũ negotiũ,aut cõfecerimus,aut depoſuerim⁹.Cura igiť vt valeas.Aliquãdo ἀπόξιψαι quartanã iſtã,diligentia,quæ in te ſumma eſt.

T.P.ATTICO.

PLane deeſt quid ad te ſcribam. nota oĩa tibi ſunt. nec ipſe habeo a te qd expectẽ.Tãtũ igiť noſtrũ illud ſolẽne ſeruemus,vt ne quẽ iſtuc eũtẽ ſine literis di-
Solenne noſtrum. mittamus.De Rep.valde timeo,nec adhuc fere inueni,q nõ cõcedẽdũ putaret Cæſari qđ poſtularet,potius q̃ depugnãdũ.Eſt illa qdẽ impudẽs poſtulatio opinione valẽtior.Cur aũt nũc primũ ei reſiſtamus, οὐ γὰρ ἂν τοῦδε μεῖζον ἔπριτο κακόν, q̃ cũ quinquẽniũ prorogabamus,aut cũ vt abſentis ratio haberetur,ferebamus! niſi forte hęc illi tũ arma dedimus,vt nũc cũ bene parato pugnaremus.Dices,quid tu igiť ſenſurus es! nõ idẽ qđ dicturus. ſentiã.n.oĩa faciẽda,ne armis decerteť.Dicã idẽ,qđ Põpeius.neq; id faciã humili animo.Sed rurſus hoc ꝑmagnũ Reip.malũ eſt, & quodã modo mihi præter cæteros.Non rectum me in tantis rebus a Pompeio diſſidere. Vale.

T.P.ATTICO.

DIonyſius vir optimus,vt mihi quoq; eſt ꝑſpectus,& doctiſſimus,tuiq; amãtiſſimus Romã venit.XV.Cal.Ian.& literas a te mihi reddidit.Tot em̃ ver-
†priuatius ba ſunt de Dionyſio ĩ epľa tua. Illud †peccato nõ aſcribis, & tibi gratias egit. Atq certe ille agere debuit:& ſi eſſet factũ,q̃ tua eſt humanitas,aſcripſiſſes. Mihi aũt nulla de eo παλινῳδία detur ꝓpter ſuperioris epiſtolę teſtimoniũ. Sit igiť ſane bonus vir . Hoc.n.ipm̃ bene fecit,ꝙ mihi ſui cognoſcẽdi penitus etiã iſtã facultatẽ dedit.Philogenes recte ad te ſcripſit.Curauit.n.qđ debuit.eũ ego vti ea
Pontinus. pecunia volui,quoad liceret.itaq; vſus eſt mẽſes.XIIII.Põtinũ cupio valere:& qđ ſcribis in vr-
Cõpitalitius. bẽ introiſſe, vereor qd ſit. nã id niſi graui de cauſa nõ feciſſet.Ego,qm̃.IIII.Non.Ian. Cõpitalitius dies eſt,nolo eo die ĩ Albanũ venire moleſt⁹ familię,veniã.III.Nonarũ. Igiť inde ad vr-
†λῆψις. bẽ prid.No.Tua †λῆψις,quẽ ĩ diẽ ĩcurrat,neſcio, ſed ꝓrſus te cõmoueri ĩcõmodo valetudinis tuę nolo.De honore noſtro,niſi qd occulte Cęſar p Tribunos molitus erit,cętera videnť eſſe
Aequi boni facio. tranqlla.Tranqlliſſimus aũt anim⁹ meus,q totũ iſtud ęqui boni facit,& eo magis ꝙ iã a multis audio cõſtitutũ eſſe Pompeio,& eius cõſilio,in Siciliã me mittere, ꝙ Imperiũ habeã,id eſt ἀβδηριτικόν. Nec.n.Senatus decreuit,nec populus iuſſit me Imperiũ ĩ Sicilia habere. Sin hoc reſp.ad Põpeiũ refert,q me magis q̃ priuatũ aliquẽ mittat! Itaq; ſi hoc imperiũ mihi moleſtũ erit,vtar porta q̃primũ videro.Nã qđ ſcribis,mirificã expectationẽ eſſe mei,neq; tñ quẽq̃ bonoꝝ,aut ſatis bonoꝝ dubitare qd ſenſurus ſim,ego,quos tu bonos eſſe dicas,nõ ĩtelligo.Ipſe nullos noui, ſed ita,ſi ordines bonoꝝ q̃rimus. Nã ſingulares ſunt boni viri:verũ ĩ diſſenſionibus ordines bonoꝝ,& genera q̃rẽda ſunt.Senatũ bonũ putas,p quẽ ſine Imperio Prouincię ſunt!nũq̃ em̃ Curio ſuſtinuiſſet ſi cũ eo agi cœptũ fuiſſet,quã ſentẽtiã Senatus ſequi noluit. Ex quo factũ eſt,vt Cæſari nõ ſuccedereť.An publicanos!qui nũq̃ firmi, ſed nũc Cęſari ſunt amiciſſimi.An fœneratores!an agricolas!qbus optatiſſimũ eſt otiũ.niſi eos timere putas, ne ſub Regno ſint,qđ nũq̃,dũmodo otioſi eſſent,recuſarũt.Quid ergo exercitũ retinẽtis, cũ legis diẽ tranſierit,rationẽ haberi placet!mihi vero ne abſentis qdẽ . ſed cum id datũ eſt,illud vna datũ eſt.annoꝝ em̃ decẽ imperiũ,& ita latũ placet.Placet igiť etiã me expulſum, & agrũ Campanũ periiſſe,& adoptatũ patriciũ a plebeio,Gaditanũ a Mitylenæo.Et Labieni diuitię & Lamurræ placẽt,& Balbi horti,& Tuſculanũ:ſed hoꝝ oĩm fons vnus eſt. Imbecillo reſiſtẽdũ fuit,& id erat facile.Nũc legiones.XI.equitatus tantus,quantũ volet.Tranſpadani.Plebs vr-

bañ,tot Trib.Pl.tam pdita iuuentus,tanta auctoritate Dux,tanta audacia.Cum hoc aut depugnandũ eſt,aut habenda e lege ratio.Depugna,inqs,potius,q̄ ſeruias.Vt quid? ſi victus eris,proſcribare:ſi viceris,tamen ſeruias?Quid ergo,inquis,acturus es?Idem qđ pecudes,quę diſpulſæ,ſui generis ſequuntur greges.Vt bos armenta,ſic ego bonos viros,aut eos quicunq; dicentur boni,ſequar,etiam ſi ruent. Quid ſit optimũ male contractis rebus,plane video. Nemini eſt enim exploratum,cum ad arma ventum eſt,quid futurum ſit. At illud omnib⁹: ſi boni victi ſunt,nec in cęde principum clementiorem hunc fore,q̄ Cinna fuerit:nec moderatiorem,q̄ Sulla in pecuniis locupletium. ἐμπολιτεύομαί σοι iãdudum, & facerem diutius niſi me lucerna deſereret. Ad ſummam dic M.Tulli.aſſentiar Cn. Pompeio, ideſt T.Pomponio. Alexim humaniſſimũ puerum,niſi forte,dũ ego abſum,adoleſcens factus eſt,(id enim agere videbatur) ſaluere iubeas velim.

Bos armenta.

Bellorũ exitus incerti.

Saluere iubeas.

T.P.ATTICO.

QVid opus eſt de Dionyſio tam valde affirmare? an mihi nutus tuus non faceret fidem?Suſpitionem autem eo mihi maiorẽ tua taciturnitas attulerat,ꝙ & tu ſoles conglutinare amicitias teſtimoniis tuis,& illum aliter cũ aliis de nobis locutum audiebam.Sed prorſus ita eſſe vt ſcribis, mihi perſuades. Itaq; ego is in illum ſum,quẽ tu me eſſe vis.Diem tuũ ego quoq; ex epiſtola quadam tua,quam incipiente febricula ſcripſeras,mihi notauerã,& animaduerterã poſſe,pro re nata,te non incommode ad me in Albanũ venire. III.Non.Ian.Sed amabo te,nihil incommodo valetudinis feceris.Quid enim tãtũ in vno,aut altero die? Dolabellã video Liuiæ teſtamento cum duobus cohæredibus eſſe in triente,ſed iuberi mutare nomen. eſt πολιτικὸν σκέμμα, rectũ ne ſit nobili adoleſcenti mutare nomen mulieris teſtamento: ſed id φιλοσοφώτερον διακρινοῦμεν, cum ſciemus,quantum quaſi ſit in trientis triente.Qđ putaſti fore,vt ante q̄ iſtuc venirem,Pompeium viderem,factum eſt ita.Nam ſexto Calen. ad Lauernium me conſecutus eſt. Vna Formias venimus, & ab hora octaua ad veſperum ſecreto collocuti ſumus.Qđ quęris,ecquę ſpes pacificationis ſit: quantum ex Pompeii multo, & accurato ſermone perſpexi,ne voluntas quidem eſt.Sic enim exiſtimat,ſi ille vel dimiſſo exercitu Cos.factus ſit,σύγχυσιν τῆς πολιτείας fore:atq; etiam putat eum cũ audierit contra ſe parari diligenter,Conſulatum hoc anno neglecturum,ac potius exercitum,prouinciamq; retenturum.Sin autem ille fureret,vehementer hominem contemnebat,& ſuis,& Reip. copiis cõfidebat.Quid quęris? etſi mihi crebro ὕπνος νήδυμος occurrebat,tamen leuabar cura,virũ fortem,& peritum,& plurimum auctoritate valentem audiens πολιτικῶς de pacis ſimulatę periculis diſſerentem.Habebamus autem in manibus Antonii concionem habitam.X.Calen. Ian.in qua erat accuſatio Pompeii vſq; a toga pura : querela de damnatis: terror armorum. In quibus ille,quid cẽſes,aiebat,facturum eſſe ipſum,ſi in poſſeſſionem reip.venerit, cum hęc Quæſtor eius infirmus,& inops audeat dicere? Quid multa? non modo non expetere pacem iſtam,ſed etiam timere viſus eſt.Ex illa autem ſent[illegible] ira relinquendę vrbis mouet hominẽ, vt puto.Mihi autem illud moleſtiſſimum eſt,ꝙ ſoluendi ſunt nũmi Cæſari,& inſtrumẽtum triumphi eo conferendum.Eſt enim ἄμορφον ἀντιπολιτευομένου χρεωφειλέτην eſſe.Sed hæc,& multa alia coram.Quotidie ne,inquis,a te accipiendæ literæ ſunt? ſi habebo,cui dem quotidie. at iam ipſe ades.Tum igitur cum venero,deſinam. Vnas video mihi a te non eſſe redditas,quas L.Quintius familiaris meus cum ferret ad Buſtum Baſilii,vulneratus,& deſpoliatus eſt.Videbis igitur nũquid fuerit in his,qđ me ſcire opus ſit. Etſi multo hoc διευκρινήσεως πρόβλημα, ſane πολιτικόν: cum ſit neceſſe aut haberi Cæſaris rationem, illo exercitum vel p Senatum,vel per Trib.Pl.obtinente:aut perſuaderi Cæſari,vt tradat prouinciam, atq; exercitum,& ita Cos.fiat.Aut ſi id ei non perſuadeatur,haberi comitia ſine illius ratione,illo patiente,atq; obtinente prouinciam:aut ſi per Trib.Pl.nõ patiatur,tamen quieſcat,rem adduci ad interregnũ.Aut ſi ob eam cauſam,ꝙ ratio eius non habeatur, exercitum adducat, armis cum eo contendere. Illum autem initium facere armorum, aut ſtatim nobis minus paratis, aut tum cũ comitiis amicis eius poſtulãtibus vt e lege ratio haberetur,impetratum non ſit. Ire autẽ ad arma aut hanc vnam ob cauſam, ꝙ ratio nõ habeatur:aut addita cauſa, ſi forte Trib.Pl.Senatum impediẽs,aut populum incitans notatus,aut S.C.circũſcriptus,aut ſublatus,aut expulſus ſit, dicensve ſe expulſum ad illum cõfugerit.Suſcepto autẽ bello,aut tenẽda ſit vrbs:aut ea relicta,ille a cõmeatu,& reliquis copiis intercludendus.Quid horũ malorũ

Conglut. amicit.

Pacificatio

Quid quęris?

Concio Antonii.

Buſtum Baſilii.

Interregnũ

quorum aliquod certe ſubeũdum eſt,minimũ putes? Dices profecto perſuaderi illi,vt tradat exercitum,& ita Cos.ſtat.eſt omnino id eiuſmodi,vt ſi ille eo deſcendat,contradici nihil poſſit:idq; eum,ſi non obtinet vt ratio habeatur retinentis exercitum,non facere miror. Nobis autem,vt quidã putant,nihil eſt timendũ magis q̃ ille Cos.At ſic malo,inquies,q̃ cum exercitu certe.Sed iſtuc ipſum ſit.O magnũ malum,putat aliquis,neq; ei remedium eſt vllum: cedendum eſt,ſi volet id.Vide Cos.illum,iterum,quem vidiſti conſulatu priore.At tum imbecillus plus,inquis,valuit,q̃ tota reſp.Quid nunc putas? Et eo Cos. Pompeio certum eſt eſſe in Hiſpania.O rem miſeram. Siquidem id ipſum deterrimum eſt, quod recuſari non poteſt, & quod ille ſi faciat,iam cum bonis omnibus ſummam ineat gratiam. Tollamus igitur hoc, quo illum poſſe adduci negant.De reliquis,quod eſt deterrimum? illi cõcedere, quod vt idẽ dicit,impudentiſſime poſtulat.Nam quid impudentius? Tenuiſti prouinciam per decem annos nõ tibi a Senatu,ſed a te ipſo ꝑ vim,& per factionẽ datos.Præteriit tẽpus legitimũ:vt ſuccedatur,decernitur:impedis,& ais,habe mei rationem.habe noſtrum.Exercitũ tu habeas diutius,q̃ populus iuſſit,inuito Senatu?Depugnes oportet,niſi concedis. cum bona quidem ſpe, vt ait idem,vel vincendi,vel in libertate moriendi.Iam ſi pugnãdum eſt,quo tẽpore in caſu, quo conſilio in tẽporibus ſitũ eſt.Itaq; te in ea quęſtione non exerceo.Ad ea quę dixi,affer,ſi quid habes.Equidem dies,noctesq; torqueor. Vale.

T.P.ATTICO.

SVbito conſilium cepi,vt ante q̃ luceret,exirem,ne qui conſpectus fieret, aut ſermo,lictoribus præſertim laureatis. De reliquo, neq; Hercule quid agam, nec acturus quid ſim,ſcio: ita ſum perturbatus temeritate noſtri amentiſſimi conſilii.Tibi vero quid ſuadeam,cuius ipſe conſilium expecto? Cn.noſter quid cõſilii ceperit,capiatve,neſcio:adhuc in oppidis coarctatus, ſed ſtupẽt omnes.Si in Italia conſiſtat,erimus vna. Sin cedet,conſilii res eſt adhuc incerti. Niſi ego inſanio,ſtulte omnia, & incaute agi iudico.Tu quęſo ad me crebro ſcribe,vel q̃d in buccam venerit. Vale.

T.P.ATTICO.

Cingulum tenemus.

QVęſo quid hoc eſt,aut quid agitur?mihi enim tenebrę ſunt.Cingulum,inq̃t nos tenemus. Anconẽ amiſimus.Labienus diſceſſit ab Cæſare.Vtrum de imperatore Po.Ro.an de Hãnibale loquũtur?O hominem amẽtem,& miſerum qui ne vmbram quidem vnq̃ τοῦ καλοῦ viderit. Atq; hæc ait omnia ſe facere dignitatis cauſa.Vbi eſt autem dignitas,niſi vbi honeſtas? Num honeſtum igitur habere exercitum nullo publico conſilio? occupare Vrbes ciuium, quo facilior ſit aditus ad patriam? χρεῶν ἀποκοπὰς, φυγάδων καθόδους, ſexcenta alia ſcelera moliri, τὴν θεῶν μεγίστην, ὥστ' ἔχειν τυραννίδα; Sibi habeat ſuam fortunam.Vnam mehercule te cum apricationem in illo Lucretino tuo ſole malim, q̃ omnia iſtiuſmodi regna, vel potius mori millies,q̃ ſemel illiuſmodi quicq̃ cogitare. Quid ſi tu velis inquis? Age quis eſt,cui velle non liceat?Sed ego hoc ipſum velle miſerius eſſe duco,q̃ in crucem tolli.Vna res eſt ea miſerior,adipiſci,quod ita volueris.Sed hæc hactenus.Libẽter enim in his moleſtiis ἐνσχολάζω. Redeamus ad noſtrum. per fortunas, quale tibi conſilium Pompeii videtur? Hoc quæro ꝙ Vrbem reliquerit.Ego enim ἀπορῶ. tum nihil abſurdius. Vrbem tu relinquas? Ergo iidem ſi Galli venirent.Non eſt,inquit,in parietibus Reſpublica:at in aris,& focis.fecit idem Themiſtocles. fluctum enim totius Barbariæ ferre vrbs vna non poterat. At idem Pericles non fecit annum fere poſt quinquageſimum,cum præter mœnia nihil teneret. Noſtri olim Vrbe reliqua capta, arcem tamen retinuerunt. οὕτω που τῶν ἔμπροσθεν ἐπιθυμοῦμεθα. Rurſus autem ex dolore municipali, ſermonibuſq; eorum, quos conuenio, videtur hoc conſilium exitum habiturum. Mira hominũ querela eſt (neſcio iſtic:ſed facies vt ſciam)ſine magiſtratibus Vrbem eſſe,ſine Senatu. Fugiens deniq; Pompeius mirabiliter homines mouet. Quid quęris? alia cauſa facta nihil iam concedendum putant Cæſari. Hæc tu mihi explica, qualia ſint. ego negotio præſum non turbulento. Vult enim me Pompeius eſſe, quem tota hæc Campania,& maritima ora habeat ἐπίσκοπον, ad quem delectus,& negotii ſumma referatur.itaq; vagus eſſe cogitabam.Te puto iam videre quę ſit ratio vię Cæſaris,qui populus, qui totius negotii ſtatus:ea velim ſcribas ad me: & quoniam quidẽ mutabilia ſunt,q̃ſępiſſime. acquieſco enim & ſcribens ad te,& legens tua. Vale.

Aripcatio,
Illiuſmodi

Epiſcopus.

T.P.ATTICO.

VNam adhuc a te epiſtolam acceperã datã.XII.Cal.Iun.in qua ſignificabaſ, aliam te ante dediſſe,quã non acceperã.Sed queſo,vt ſcribas q̃ſepiſſime,nõ modo ſi quid ſcies,aut audieris,ſed etiã ſi quid ſuſpicabere:maximeq; quid nobis faciundũ,aut nõ faciundũ putas. Nã qđ rogas,curem vt ſcias qd Põpeius agat,ne ipm qdẽ ſcire puto. noſtrũ quidẽ nemo. Vidi Lentulũ Cos. Formiis.X.Cal.Iun.vidi Libonẽ.plena timoris,& erroris omnia.Ille iter Larinũ.ibi em̃ cohortes,& Luceriç,& Theani,reliquaq; in Apulia. Inde vtrũ conſiſtere vſpiã velit,an mare tranſire,neſcitur.Si manet,vereor ne exercitũ firmũ habere nõ poſſit.Sin diſcedit,quo,aut qua,aut qd nobis agẽdũ ſit,neſcio.Nã iſtũ qdẽ,cuius φαλαρισμὸν times,oĩa teterrime facturũ puto.Nec.n.rerũ prolatio,nec Senatus,magiſtratuũq; diſceſſus, nec ærariũ clauſum tardabit.Sed hçc,vt ſcribis,cito ſciemus. Interim velim,mihi ignoſcas, ꝙ ad te ſcribo tã multa toties.Acquieſco em̃,& tuas volo elicere literas,maximeq; cõſiliũ,qđ agã,aut quo me pacto gerã.dimittã ne me penitus in cãm. Nõ deterreor periculo,ſed diſrũpor dolore,tã nullo cõſilio,aut tã cõtra meũ cõſiliũ geſta eſſe oĩa. An cuncter,& tergiuerſer, & iis me dem q tenent,q potiũtur. αἰδέομαι Τρῶας, nec ſolũ ciuis,ſed etiã amici officio reuocor. etſi frangor ſepe miſericordia pueroꝝ. Vt igiſ ita pturbato,etſi te eadẽ ſollicitãt,ſcribe aliqd,& maxime,ſi Põpeius Italia cedit,quid nobis agendũ putes.M.qdẽ Lepidus (nã fuimus vna) eũ finẽ ſtatuit.L.Torquatus eũdẽ.Me cũ multa,tum etiã Lictores impediunt.nihil vidi vnq̃ quod minus explicari poſſet.Itaq; a te nihil dum certi exquiro, ſed quid videatur. Deniq; ipſam ἀπορίαν tuã cupio cognoſcere. Labienũ ab illo diſceſſiſſe ꝓpemodũ conſtat. Si ita factũ eſſet,vt ille Romã veniẽs magiſtratũ,& Senatũ Romæ offenderet,magno vſui cauſç noſtrç fuiſſet.Damnaſſe em̃ ſceleris hominẽ amicũ Reip.cauſa videreſ:qđ nũc quoq; videtur, ſed minus prodeſt.Nõ em̃ habet,cui proſit,eũq; arbitror pœnitere. niſi forte id ipſum eſt falſum,diſceſſiſſe illũ. nos qdẽ pro certo habebamus. Et velim (q̃q̃,vt ſcribis,domeſticis te finibus tenes) formã mihi Vrbis exponas,& qđ Põpeii deſideriũ,& q̃ Cæſaris iniuria appareat: etiã quid cenſeas de Terentia,& Tullia:Romæ eas eſſe,an mecũ,an aliquo tuto loco.Et hæc & ſi quid aliud,ad me ſcribas velim,vel potius ſcriptites. Vale.

Damnaſſe ſceleris.

Scribere. Scriptitare

T.P.ATTICO.

DE Vennonianis rebus tibi aſſentior.Labienũ ἥρωα iudico:facinus iãdiu nullũ ciuile p̃clarius:q,vt aliud nihil,hoc tñ ꝑfecit,dedit illi dolorẽ.ſed etiam ad ſummã profectũ aliqd puto. Amo etiã Piſonẽ, cuius iudiciũ de genero ſuſpicor viſum iri graue,q̃q̃ genus belli qđ ſit vides. Ita ciuile eſt,vt nõ ex ciuiũ diſſenſione,ſed ex vnius pditi ciuis audacia natũ ſit.Is aũt valet.Exercitũ tenet multa ſpe,& ꝓmiſſis: omnia omniũ cõcupiuit.Huic tradita vrbs eſt,nuda ea p̃ſidio,referta copiis.Quid eſt qđ ab eo non metuas,qui illa tẽpla, & tecta,nõ patriã,ſed p̃dã putet? Quid autẽ ſit acturus,aut quomodo,neſcio:ſine Senatu,ſine magiſtratu, ne ſimulare qdẽ poterit quicq̃ πολιτικῶς. Nos aũt vbi exurgere poterimus,aut quãdo?quorũ dux q̃ ἀστρατήγητος,tu quoq; animaduertis,cui ne Picena qdẽ nota fuerint,q̃ itẽ ſine cõſilio res ſtet. Vt enim alia omittam decem annoꝝ peccata,quæ conditio non huic fugæ præſtitit? Nec vero nũc qd cogitet ſcio,ac nõ deſino ꝑ literas ſciſcitari.Nihil eſſe tardius cõſtat: nihil perturbatius.Itaq; nec p̃ſidiũ,cuius parandi cauſa ad vrbẽ retentus eſt,nec locũ,ac ſedẽ p̃ſidii vllam video. Spes omnis in duabus inuidioſe retentis pene alienis legionibus. nam delectus adhuc quidẽ inuitorum eſt,& a pugnando abhorrentiũ.Cõditionũ aũt amiſſum tempus eſt. Quid futurũ ſit,nõ video. cõmiſſum qdẽ a nobis certe eſt,ſiue a noſtro Duce,vt e portu ſine gubernaculis egreſſi,tẽpeſtati nos traderemus.Itaq; de Ciceronib⁹ noſtris dubito qd agã. nã mihi interdũ emãdãdi videnſ in Græciã.De Tullia aũt,& Terẽtia,cũ mihi barbarorũ aduẽtus ad Vrbẽ proponiſ,omnia timeo.Cũ autẽ Dolabella venit in mentẽ,paulũ reſpiro.Sed velim cõſideres,quid faciẽdũ putes. Primũ πρὸς τὸ ἀσφαλές. aliter enim mihi de ipſis,ac de me ipſo cõſulendũ eſt.Deinde ad opiniones,ne rep̃hendamur ꝙ eas Romæ velimus eſſe in cõmuni bonoꝝ fuga.Quin etiã tibi,& Peduceo (ſcripſiſti em̃ ad me) qd faciatis vidẽdũ eſt.Is.n.ſplẽdor eſt veſtrũ, vt eadẽ poſtulentur a vobis q̃ ab ampliſſimis ciuibus.Sed de hoc tu videbis: quippe cũ de ipſo,ac de me iſta cõſiderare velim. Reliquũ eſt,vt & qd agatur, quoad poteris explores,ſcribaſq; ad me,& qd ipſe cõiectura aſſequare,qđ etiã a te magis expecto. nã acta oĩa

Cæſarem carpit.

Abhorrentium a pugnando.

bus iis nũciãtibus a te expecto futura. μάντις δὲ ἄριστος.Loquacitati ignoſces,q̃ & me leuat ad
te quidẽ ſcribentẽ,& elicit tuas literas.Aenigma Oppiorũ ex Velia plane non intellexi.Eſt.n.
Platonis numero Platonis obſcurius.iam intellexi tuũ ænigma. Oppios eñ de Velia Sanctones dicis
numero in eo æſtu,aut die,quo aperto reliqua patebãt, & cũ Terentię ſumma cõgruebãt.L.Cæſarem
obſcurius. vidi Minturnis ad.VIII.Cal.Feb.mane cũ abſurdiſſimis mandatis nõ hominẽ,ſed Scopas ſo-
Nõ ho.ſed lutas,vt id ipſum mihi ille videatur irridendi cauſa feciſſe, qui tantis de rebus huic mãdata
ſco.ſolu. dederit.niſi forte nõ dedit,& hic ſermone aliquo arrepto p mãdatis abuſus ſit.Labienus vir
mea ſentẽtia magnus,Theanũ venit ad.VIII.Cal.Feb.ibi Põpeiũ,conſuleſq; cõuenit.qui ſer-
mo fuerit,& qd actũ ſit,ſcribã ad te,cũ certũ ſciã. Põpeius ab Theano Larinũ verſus pfectus
eſt ad.VIII.Cal.Eo die mãſit Venafri.Aliquãtũ animi videtur nobis attuliſſe Labienus. ſed
ego nõdũ habeo,quid ad te ex his locis ſcribã.iſta magis expecto,qd illinc afferatur, quo pa-
cto de Labieno ferat. quid agat Domitius in Marſis,Siſingui Thermus, P.Actius Cinguli.q̃
ſit populi vrbani volũtas,quæ tua cõiectura de rebus futuris.Hæc velim crebro,& quid tibi
de mulieribus noſtris placeat,& qd acturus ipſe ſis,ſcribas.Si ſcriberem ipſe, longior epiſtola
fuiſſet,ſed dictaui propter lippitudinem. Vale.

T.P.ATTICO.

Lippire. AD.VI.Cal.Feb.Capuam Calibus proficiſcens,cũ leuiter lippirem,has literas
dedi.L.Cæſar mandata Cæſaris detulit ad Pompeiũ ad.VIII. Cal. cũ is eſſet
cũ Coſs.Theani.Probata cõditio eſt,ſed ita,vt ille de his oppidis quæ extra
ſuam prouinciã occupauiſſet,præſidia deduceret.Id ſi feciſſet, reſpõſum eſt
ad Vrbẽ nos redituros eſſe,& rem p Senatũ cõfecturos.Spero etiã in pſentia
pacem nos habere. nam & illũ furoris, & hũc noſtrum copiarũ ſuppœnitet.
Me Põpeius Capuam venire voluit, & adiuuare delectũ.i quo parũ prolixe reſpõdẽt Cãpani
Coloni.Gladiatores Cęſaris Capuæ ſunt,de qbus ante ad te falſum ex Torquati literis ſcri-
pſeram.Sane cõmode Pompeius diſtribuit binos ſingulis patribus familiarũ.Scutorũ in ludo
M.fuerũt,bis eruptionẽ facturi dicebãtur.Sane multũ in eo Reip.puiſum eſt.De mulieribus
Cęterę vlla noſtris,in qbus eſt tua ſoror,quęſo videas vtrũ ſatis honeſtũ nobis ſit eas Romæ eſſe,cũ cęte
dignitate. ræ vlla dignitate diſceſſerint. Hoc ſcripſi ad eas, & ad te ipm antea.Velim eas cohortere,vt
exeant,pręſertim cũ ea pſidia in ora maritima habeamus,cui ego pſum,vt in his pro re nata
nõ incõmode poſſint eſſe.Nã ſi qd offendimus in genero noſtro,qđ qdẽ ego pſtare nõ debeo,
id fit maius,ꝙ mulieres noſtrę pter cæteras Romæ remanſerũt.Tu ipſe cũ Sexto ſcire velim
quid cogitas de exeũdo,de totaq; re qd exiſtimes.Pacẽ qdẽ hortari nõ deſino,quę vel iniuſta
vtilior eſt,q̃ iuſtiſſimũ bellum in ciuibus.Sed hæc,vt fors tulerit. Vale.

T.P.ATTICO.

VT ab vrbe diſceſſi,nullũ adhuc intermiſi diem, quin aliqd ad te literarũ
Nõ quo.p darem,nõ quo haberẽ magnopere quid ſcriberẽ,ſed vt loquerer tecũ ab-
non ꝙ, aut ſens,quo mihi,cũ corã id nõ liceret,nihil eſt iucundius.Capuã cũ veniſ-
non qui. ſem ad.VI.Cal.pridie q̃ has literas dedi,Coſs.cõueni,multoſq; noſtri or
Vari.ſent. dinis.Omnes cupiebãt Cęſarẽ abductis pſidiis ſtare cõditionib⁹ his quas
tuliſſet. vni Fauonio leges ab illo nobis imponi nõ placebat,ſed is audi-
Cato nota tus in cõſilio.Cato eñ ipſe iam ſeruire, q̃ pugnare mauult: ſed tñ ait in
tur. Senatu ſe adeſſe velle,cũ de cõditionibus agatur,ſi Cæſar adductus ſit,vt pſidia deducat. Ita
qđ maxime opus eſt,in Siciliã ire non curat, ꝙ metuit,ne abſit.in Senatu eſſe vult. Poſthu-
mus aũt,de quo nominatim Senatus decreuit,vt ſtatim in Siciliã iret,Fufanoq; ſuccederet,
Q̃magni is negat ſe iturũ ſine Catone,& ſuã in Senatu operam,auctoritatẽq; q̃magni æſtimat. Ita res
æſtimat. ad Fanniũ puenit.Is cũ imperio in Siciliã pmittitur.In diſputationibus noſtris ſumma varie
tas eſt.Pleriq; negãt Cæſarẽ in cõditione manſurũ,poſtulataq; hæc ab eo iterpoſita eſſe, quo
minus,qđ opus eſſet ad bellũ,a nobis pararetur.Ego aũt eũ puto facturũ, vt pſidia deducat.
Vicerit enim ſi Cos.factus fuerit,& minori ſcelere vicerit,q̃ quo eſt ingreſſus.Sed accipiẽda
Imparati a plaga eſt.ſumus eñ flagitioſe imparati cũ a militibus,tũ a pecunia: quã quidẽ omnẽ,nõ mo-
pecunia. do priuatam,quæ in vrbe eſt,ſed etiam publicam,quæ in ærario eſt,illi reliquimus. Põpeius
Opiniones ad legiones Actianas eſt profectus.Labienũ ſecũ habet.Ego tuas opiniones de his rebus expe
cto.Formias me continuo recipere cogitabam. Vale.

T.P.ATTICO.

OMneis arbitror mihi tuas literas redditas eſſe,ſed primas præpoſtere, reli-
quas ordine,quo ſunt miſſę ꝑ Terentiam.De mandatis Cæſaris,aduentuq;
Labieni,& reſpōſis Coſs. ad Pōpeiū ſcripſi:ad te literis his,quas ad.V.Cal.
Capuæ dedi.Pluraq; ꝑterea in eādē epiſtolā conieci.Nūc has expectationes
habemus duas.Vnā,qd Cæſar acturus ſit,cū acceperit ea,quę referenda ad
illū data ſunt L.Cæſari.Alterā,qd Pōpeius agat: qui qdē ad me ſcribit, pau
cis diebus ſe firmū exercitū habiturū,ſpemq; affert,ſi in Picenū agrū ipſe venerit,nos Romā
redituros eſſe.Labienū ſecū habet nō dubitātē de imbecillitate Cęſaris copiarū,cuius aduētu
Cn.noſter multo animi plus habet.Nos a Coſs.Capuā venire iuſſi ſumꝰ ad No.Feb. Capua
profectus ſum Formias ad.III.Cal.Eo die,cū Calibus tuas literas hora fere nona accepiſſem,
has ſtatim dedi.De Terētia,& Tullia tibi aſſentior,ad quas ſcripſerā,ad te vt referrēt: ſi nō
dū ꝓfectę ſunt,nihil eſt ꝙ ſe moueāt,quoad perſpiciamꝰ,quo loco ſit res.Tuę literę mihi gra
tę,iucūdęq; ſunt.De pueris in Gręciā trāſportādis,tū cogitabā,cū fuga ex Italia q̄ri videbat.
nos.n.Hiſpaniā peteremus,illis hoc æque cōmodū nō erat.Tu ipſe cū Sexto etiam nūc mihi
videris Romæ recte eſſe poſſe.Eteni minime amici Pōpeio noſtro eſſe debetis.Nemo em̄ vnq̄
tātū de vrbanis ꝑſidiis detraxit.Vides ne me etiā iocari? Scire te iā oportet.L.Cęſar q̄ reſpō-
ſa referat a Pōpeio,quaſq; ab eodē ad Cæſarē ferat literas. Scriptę.n.& ita datę ſunt,vt ꝓpo-
nerent in publico.In quo accuſaui mecū ipſe Pōpeiū,qui cū ſcriptor luculētus eſſet,tātas res
atq; eas q̄ in omniū manus vēturę eſſent,Seſtio noſtro ſcribēdas dederit. Itaq; nihil vnq̄ legi
ſcriptū σεστιωδέστερον. Perſpici tn̄ ex literis Pōpeii poteſt,nihil Cæſari negari,oīaq;, & cumu-
late q̄ poſtulet dari,q̄ ille amētiſſimus fuerit,niſi acceperit,pręſertim cū impudētiſſime poſtu
lauerit.Quis em̄ tu es,qui dicas,ſi in Hiſpaniā ꝓfectus erit,ſi ꝑſidia dimiſerit? tamē cōcedit,
minus honeſte nūc quidē,violata iam ab illo Rep.illatoq; bello,q̄ ſi olim de ratione habenda
impetraſſet.Et tamē vereor,vt his ipſis cōtētꝰ ſit.nā cū iſta mādata dediſſet L. Cęſari,debuit
eſſe paulo quietior,dū reſpōſa referrētur.Dicitur autē nūc eſſe acerrimus . Trebatius quidē
ſcripſit,ſe ab illo.IX.Cal.Feb.rogatū eē,vt ſcriberet ad me,vt eſſem ad vrbē.Nihil ei me gra
tius facere poſſe. Hæc verbis pluribus intellexi ex dierū ratione: vt primū de diſceſſu noſtro
Cæſar audiſſet,laborare eū cœpiſſe,ne omnes abeſſemus.Itaq; non dubito quin ad Piſonē,qn
ad Seruiū ſcripſerit.Illud admiror,nō ipm ad me ſcripſiſſe,nō ꝑ Dolabellā,nō ꝑ Cæliū egiſſe.
q̄q̄ nō aſpernor Trebatii literas,a quo me vnice diligi ſcio. Reſcripſi ad Trebatiū: nā ad ipm
Cæſarē,q mihi nihil ſcripſiſſet,nolui:q̄ illud hoc tēpore eſſet difficile:me tn̄ in prædiis meis
eſſe,neq; delectū vllū,neq; negotiū ſuſcepiſſe.In quo qdē manebo,dū ſpes pacis erit . Sin bellū
geretur,nō deero officio,nec dignitati meę,pueros ὑπεκθέμενος in Græciā. Totā em̄ Italiā
flagraturā bello intelligo.Tantū malū excitatū partim ex improbis,partim ex inuidis ciuibꝰ.
Sed hæc paucis diebus ex illius ad noſtra reſpōſa reſpōſis intelligent,quorſum euaſura ſint.
Tū ad te ſcribā plura,ſi erit bellū.Sin autē etiā īducię,te ipm,vt ſpero,videbo.Ego.IIII.Non.
Feb.quo die has literas dedi in Formiano,quo Capua redierā,mulieres expectabā:quibus q-
dem ſcripſerā,tuis literis admonitus,vt Romæ manerēt:ſed audio maiorē quēdā in Vrbe ti-
morē eſſe.Capuæ Non.Feb.eſſe volebā,quia Coſs.iuſſerant.Quicquid huc erit a Pōpeio alla
tum,ſtatim ad te ſcribam,tuaſq; de iſtis rebus literas expectabo. Vale.

A cōſulibꝰ iuſſi. · Aſſentior. · Iocat Cic. · Pompeius Luculētus ſcriptor. · Vereor vt. · Ad vrbē eſſem. · Flagraturā bello.

T.P.ATTICO.

QVarto Non.Feb.mulieres noſtræ Formias venerūt,tuaq; erga ſe officia ple
na tui ſuauiſſimi ſtudii attulerunt . Eas ego quoad ſciremus vtrum turpe
pace nobis, an miſere bello eſſet vtendum , in Formiano eſſe volui, & vna
Cicerones . Ipſe cum fratre Capuā ad Coſs. (Nonis enim adeſſe iuſſi ſu-
mus)Tertio Non.profectus ſum,cum has literas dedi . Reſponſa Pompeii
grata populo,& probata concioni eſſe dicuntur.ita putaram. quæ quidem
ſi ille repudiarit,tacebit:ſi acceperit.Vtrū igitur,inquies,mauis? reſponderem,ſi quemadmo
dum parati eſſemus,ſcirem.Caſſium erat hic auditum,expulſum Ancone,eāq; vrbē a nobis
teneri.Si bellū futurū eſt,negotiū vtile.Cæſarē quidē L.Cæſare cum mandatis de pace miſſo
tamē aiunt acerrime delectū habere, loca occupare,vincire præſidiis.O perditum latronem,
vix vllo otio cōpenſandā hanc Reip.turpitudinē.Sed ſtomachari deſinamus:tempori parea-
mus:cum Pōpeio in Hiſpaniā eamus.Hęc opto in malis,quoniā illius alterū cōſulatū a Rep.
ne data quidem occaſione repulimus . Sed hæc hactenus. De Dionyſio fugit me ad te antea

Quoad. · Ancon. · Cæſar. · Stomachari. · Fugit me.

Gratitudo non eſt in Græcis.

ſcribere:ſed ita cõſtitui expectare reſponſa Cæſaris,vt ſi ad vrbem rediremus, ibi nos expecta ret:ſin tardius id fieret,tum eũ accerſeremus.Omnino quid ille facere debuerit in noſtra illa fuga:quid docto homine, & amico dignũ fuerit,cum præſertim rogatus eſſet. Sed hæc non nimis exquiro a Gręcis.Tu tamẽ videbis,ſi erit (qđ nolim) accerſendus,ne ſit moleſtiſſimus inuitoq; fratre.Frater laborat,vt ibi qđ debet,ab Egnatio ſoluat, nec Egnatio volũtas deeſt, nec parum locuples eſt:ſed cum tale tempus ſit,vt Qu.Ticinius (multum enim nobiſcũ eſt) viaticum ſe neget habere,idemq; debitoribus ſuis denunciarit,vt eodem fœnore vterentur, atq; hoc idem etiam L.Ligus feciſſe dicatur,nec hoc tempore,aut domi nũmos Quintus ha beat,aut exigere ab Egnatio, aut verſuram vſq̃ facere poſſit, miratur te non habuiſſe rationem huius publicę difficultatis.Ego autem,etſi illud ψευδησιόδειον (ita enim putatur) obſer uo,καὶ δὲ δίκην præſertim in te,a quo nihil vnq̃ vidi temere fieri,tamẽ ne illius querela mouebar.Hoc quicquid eſt,te ſcire volui.Cura vt valeas.

T.P.ATTICO.

Elucubratus,

Nõ habeo.

NIhil habeo qđ ad te ſcribã:quin etiã eam epiſtolam, quã eram elucubratus, ad te non dedi: erat enim plena ſpei bonę, φ & concionis volũtatem audie ram,& illum conditionibus vſurum putabam,pręſertim ſuis.Ecce tibi.IIII. Non.Feb.mane,accepi literas tuas,Philotimi,Furnii,Curionis ad Furium, quibus irrident L.Cæſaris legationẽ.Plane oppreſſi videmur,nec qd conſilii capiam,ſcio.nec mehercule de me laboro:de pueris quid agam,non habeo. Capuam tamẽ proficiſcebar hæc ſcribens,quo facilius de Pompeii rebus cognoſcerẽ.Vale.

T.P.ATTICO.

Breuiloquens.

Caue putes.

Ruere.

Quicum.

Tyrannus.

BReuiloquentem iam me tempus ipſum facit.Pacem enim deſperaui.Bellum noſtri nullum adminiſtrant.Caue enim putes quicq̃ eſſe minoris his Coſs. quorum ego ſpe audiendi aliquid,& cognoſcẽdi noſtri apparatus, maximo imbri Capuam veni prid. Non.vt eram iuſſus.Illi autem nondũ venerant, ſed erant vẽturi,inanes,imparati.Cn.autem Luceriæ dicebatur eſſe,& adire cohorteis Legionũ vicinarũ non firmiſſimarũ.At illũ ruere nũciãt,& iã,iã φ adeſſe,nõ vt manũ cõſerat (quicũ em̃?)ſed vt fugã intercludat.Ego aũt in Italia καὶ συναποθανεῖν,nec te id conſulo.Sin extra,quid ago?ad manẽdũ hyems,lictores improuidi,& negli gẽtes Duces,ad fugã hortat̃ amicitia Cn. cauſa bonoꝝ,turpitudo cõiungẽdi cum Tyranno. Qui qdẽ incertũ eſt Phalarim ne an Piſiſtratũ ſit imitaturus.Hæc velim explices,& me iuues conſilio.etſi te ipſum iſtic iam carere puto. ſed tamen quantũ poteris. Ego ſi quid hic hodie noui cognoro,ſcies.Iã.n.aderũt Coſs.ad ſuas Nonas.Tuas quotidie literas expectabo.Ad has aũt,cũ poteris,reſcribas.Mulieres,& Cicerones in Formiano reliqui. Vale.

T.P.ATTICO.

Sero.

Pompeii meticuloſitas.

Sanctius ærariũ.

Aporia.

DE malis noſtris tu prius audis q̃ nos,iſtinc em̃ emanãt. boni aũt hinc qđ expectes,nihil eſt.Veni Capuã ad Non.Feb.ita vt iuſſerãt Coſſ.Eo die Lẽtulus venit ſero,alter Cos.oĩno nõ venerat.VII.Iduũ.Eo.n.die ego Capua diſceſ ſi,& mãſi Calibus.Inde has literas poſtridie ante lucẽ dedi. Hæc Capuæ dũ fui,cognoui.Nihil in Coſs.nullũ vſq̃ delectũ.nec em̃ cõquiſitores φαινοπροσωπεῖν audẽt,cũ ille adſit,cõtra quẽ noſter dux nuſq̃ ſit, nihil agat,nec nomina dant.Deficit em̃ nõ voluntas,ſed ſpes.Cn.autẽ noſter (O rẽ miſerã & incredibilem) vt totus iacet. nõ animus eſt:nõ conſiliũ:nõ copiæ:nõ diligẽtia.Mitto illã fugã ab vrbe turpiſſimã:timidiſſimas ĩ oppidis cõciones:ignorationẽ nõ ſolũ aduerſarii, ſed etiã ſuarũ copiarũ. Hoc cuiuſmodi eſt?VII.Iduũ Feb.Capuã C.Caſſius Tri.Pl.venit.attulit mãdata ad Coſſ.vt Romã venirẽt,pecuniã de ſanctiore Aerario auferrẽt,ſtatim exirẽt vrbe relicta.redeãt,quo p̃ ſidio?deĩde exeãt,qs ſinat? Cos.ei reſcripſit,vt prius ip̃e ĩ Picenũ.At illud totũ erat amiſſum, ſciebat nemo p̃ter me ex literis Dolabellę.Mihi dubiũ nõ erat,qn ille iã,iãq; foret in Apulia. Cn.noſter in naui.Ego qd agã? σκέμμα magnũ,neq; mehercule mihi quidẽ vllũ,niſi oĩa eſſe acta turpiſſime.Neq; ego vllius conſilii particeps. ſed tñ qđ me deceat,ipſe me Cæſar ad pacẽ hortat̃.ſed antiquiores literę,q̃ ruere cœpit.Dolabella,Cælius me illi valde ſatiſfacere,mi ra me ἀπορία torquet.Iuua me conſilio,ſi potes,& tamẽ iſta quãtũ potes, p̃uide.Nihil habeo tanta rerum perturbatione,qđ ſcribam.Tuas literas expecto. Vale.

T.P.ATTICO.

PEdem in Italia video nullum eſſe,qui nō in iſtius poteſtate ſit. De Pompeio — Pedē nullū.
ſcio nihil,eūq; niſi in nauim ſe contulerit,exceptū iri puto. O celeritatē in=
credibilem.Huius autē noſtri.Sed non poſſum ſine dolore accuſare eum,de — Apoſio.
quo angor,& crucior.Tu cędem non ſine cauſa times: nō quo minus quicq̃
Cęſari expediat ad diuturnitatē victorię,& dominationis, ſed video quorū
arbitrio ſit acturus.Recte ſic cenſeo,cedendū de oppidis iis. egeo cōſilii: qđ — Egeo conſi
optimū factu videbit,facies.cū Philotimo loquere:atq; adeo Terentiā habebis Idib⁹.Ego qd — lii.
agā?qua aut terra,aut mari perſequar eū,qui vbi ſit,neſcio?Et ſi terra quidē,qui poſſum? ma — Qua.
ri,quo traiiciam?Igitur iſtic me fac poſſe tuto.Multi eñ hortantur,num etiā honeſte? Nul= — Mari.
lo modo quidē a te petam conſiliū,vt ſoleo.Explicari res non poteſt,ſed tamen ſi quid in mē
tem venit,velim ſcribas,& ipſe quid ſis acturus. Vale.

T.P.ATTICO.

QVinto Id.Feb.veſperi e Philotimo literas accepi. Domitiū exercitum firmū — Veſperi.
habere.Cohortes ex Piceno,Lētulo,& Thermo ducētibus,cū Domitii exer=
citu coniunctas eſſe.Cęſarē intercludi poſſe,eūq; id timere. Bonorū animos
recreatos,Romę improbos quaſi perculſos.Hęc metuo equidē, ne ſint inſo=
mnia.ſed tñ M.Lepidū,L.Torquatū,C.Caſſium Tri.Ple.(Ii eñ ſunt nobiſcū
ideſt in Formiano) Philotimi literę ad vitā reuocarūt. Ego aūt illa metuo
ne veriora ſint,nos oēs pene iam captos eſſe,Pompeiū Italia cedere, quē quidē(o rem acerbā)
perſequi Cęſar dicit.Perſequi Cęſar Pompeiū?Quid?vt interficiat?O me miſerū,& nō oēs no — Perſequi
ſtra corpora opponimus?In quo tu quoq; ingemiſcis.Sed quid faciamus?victi,oppreſſi, capti — Cęſar Pom
plane ſumus.Ego tñ Philotimi literis lectis mutaui conſiliū de mulieribus, quas vt ſcripſerā — peium.
ad te,Romā remittebā:ſed mihi venit in mentē,multū fore ſermonē,me iudiciū iam de cau=
ſa publica feciſſe,qua deſperata,quaſi hūc gradū mei reditus eſſe,ꝙ mulieres reuertiſſent. De — Gradus.
me autē ipſe tibi aſſentior,ne me dem incertę,& periculoſę fugę,cum reipub.nihil proſim, ni — Reuertiſſēt
hil Pompeio,pro quo emori tum pie poſſum,tū libenter.Manebo igit̃,etſi viuere non liceat.
Qđ quęris,hic quid agat̃, tota Capua, & oīs hic delectus iacet. deſperata res eſt. in fuga oēs
ſunt,niſi qd eiuſmodi fuerit, vt Pōpei⁹ iſtas Domitii copias cū ſuis cōiūgat.Sed videbamur
oīa biduo triduove ſcituri.L.Cęſaris literarū exēplū tibi miſi. rogaras eñ,cui nos valde ſatiſ
facere multi ad me ſcripſerunt.Qđ patior facile,dum vt adhuc,nihil faciam turpiter. Vale.

T.P.ATTICO.

PHilotimi literę me quidē nō nimis,ſed eos qui in his locis erant,admodū de
lectarūt.Ecce poſtridie Caſſii literę Capua a Lucretio familiari ei⁹, Nigidiū — Ecce.
a Domitio Capuā veniſſe: eū dicere, Vibulliū cū paucis militibus e Piceno
currere ad Cn.cōfeſtim inſequi Cęſarē.Domitiū non habere militū vim.Idē
ſcripſit Coſſ.Capua diſceſſiſſe.Non dubito quin Cn.in fuga ſit, modo effu=
giat.A conſilio fugiendi,vt tu cenſes,abſum. Vale.

T.P.ATTICO.

CVm dediſſem ad te literas triſteis,& metuo ne veras de Lucretii ad Caſſiū — Metuo ne.
literis Capuam miſſis,Cephalio venit ad nos.attulit etiam a te literas hila
riores,nec tñ firmas,vt ſoles.Omnia facilius credere poſſum,q̃ qđ ſcribitis,
Pompeium exercitum habere.Nemo huc ita affert,omniaq;, quę nolim.Rē
miſeram.malas cauſas ſemper obtinuit,in optima concidit. Quid dicā, niſi — Pōp. in bo=
illud?eum neſciſſe. neq; eñ erat difficile hoc neſciſſe. Erat eñ ars difficilis — nis cauſis
recte rempu.regere.Sed iam,iamq; omnia ſciemus,& ſcribemus ad te ſtatim. Vale. — concidit.

T.P.ATTICO.

NVnc venit idem vſu mihi, qđ tu tibi ſcribis, quoties exorior.Ego eñ nunc — Vſu venit.
paulū exorior,& maxime quidē his literis,quę Roma afferunt̃.de Domitio, — Exoriri.
de Picenum cohortibus,oīa erant facta hoc biduo lętiora.Itaq; fuga quę pa
rabatur repreſſa eſt.Cęſaris interdicta , ſi te ſecundo lumine hic offendero, — Interdicta
reſpuentur.Bona de Domitio,pręclara de Afranio fama eſt.Q; me amiciſſi= — Cęſaris.
me admones,vt me integrū,quoad poſſim,ſeruem,gratum eſt.Qđ addis,ne — Secundo
propenſior ad turpem cauſam videar,certe videri non poſſum.Ego me Ducem in ciuili bel= — lumine.
lo quoad de pace ageretur,nolui eſſe,non quin rectum eſſet: ſed quia, qđ multo rectius fuit, — Quoad.

id mihi fraudem tulit.Plane eum, cum noſter de altero cõſulatu referret,& triumphum.Ac
quibus verbis!prorſus geſtis ampliſſimis,inimicũ habere noluerã. Ego ſcio & quem metuã,
& quam ob rem.Sin erit bellum,vt video fore,partes meę non deſiderabuntur. De HS.XX.
millib⁹ Terẽtia tibi reſcripſit.Dionyſio dum exiſtimabã vagos nos fore, nolui moleſtus eſſe.
Diẽ ex die. Tibi autẽ crebro ad me ſcribẽti de eius officio,nihil reſcripſi,ꝙ diẽ ex die expectabam,vt ſta
tuerem quid eſſet faciendũ.Nunc,vt video,pueri certe in Formiano vidẽtur hyematuri, nũ
& ego,neſcio.Si enim erit bellum,cũ Pompeio eſſe conſtitui:qđ habebo certi, faciã, vt ſcias.
Ego bellum fœdiſſimũ futurũ puto,niſi qui(vt tu ſcis)Parthicus caſus extiterit. Vale.

M.T.CICERONIS EPISTOLARVM AD T.POMPONIVM ATTICVM LIBER OCTAVVS.

T.P.ATTICO.

Redditę. CVm ad te literas dediſſem,redditę mihi literę ſunt a Põpeio.Cętera
de rebus in Piceno geſtis,quę ad te Vibullius ſcripſiſſet,de delectu
Domitii,quę ſunt vobis nota.Nec tñ lęta erãt in his literis,quas ad
me Philotimus ſcripſerat.Ipſam tibi epiſtolã miſiſſem,ſed iam ſubi-
to fratris puer proficiſcebať.cras igitur mittam. Sed in ea Pompeii
epiſtola erat in extremo ipſius manu. Tu cenſeo Luceriã venias.nuſ
q̃ eris tutius.Id ego in eam partẽ accepi: hęc oppida,atq; oram ma-
Caput. ritimam illum pro derelicto habere:nec ſum miratus eũ, qui caput
ipſum reliquiſſet,reliquis mẽbris non parcere.Ei ſtatim reſcripſi,ho
minemq; certum miſi de comitibus meis:non me quęrere,vbi tutiſſi
me eſſem:ſi me vellet ſua,aut reip.cauſa Luceriã venire,ſtatim eſſe venturũ. hortatuſq; ſum
Diuinatio vt oram maritimã retineret,ſi rem frumentariã ſibi ex prouinciis ſuppeditari vellet.Hęc me
Cice. fruſtra ſcribere videbã,ſed vti in vrbe retinenda tunc,ſic nunc in Italia non relinquenda teſti
Luceria. ficabar ſententiã meã.Sic em̃ parari video,vt Luceriã omnes copię contrahanť. Et ne is qui-
dem locus ſtabilis:ſed ex eo,ipſi ſi vrgeamur,paretur fuga.Quo min⁹ mirere, ſi inuitus in eã
Deſcẽdo. cauſam deſcendo,in qua neq; pacis,neq; victorię ratio quęſita ſit vnq̃,ſed ſemper flagitioſę,&
calamitoſæ fugæ.Eundũ,vt quẽcunq; fors tulerit caſum, ſubeã potius cũ iis,qui dicunť eſſe
Bonorum boni,q̃ videar a bonis diſſentire.Etſi propediem video bonorũ,ideſt lautorũ,& locupletũ vr-
refertam. bem refertam fore:municipiis vero his relictis, refertiſſimã. quo ego in numero eſſem,ſi hos
Lictores moleſtiſſimos non haberẽ.Nec me A.Lepidi,Luceii,Volcatii,Ser. Sulpitii comitum
pœniteret,quorum nemo nec ſtultior eſt,q̃ L. Domitius,nec inconſtantior,q̃ Ap. Claudius.
Vnus Põpeius me mouet beneficio,non auctoritate.quã em̃ ille habeat auctoritatem in hac
cauſa,qui cũ omnes Cęſarẽ metuebamus,ipſe eũ diligebat! Poſtq̃ vero ipẽ metuere cœpit,pu
tat omnes hoſtes illi oportere eſſe.Ibimus tñ Luceriã, nec eũ fortaſſe delectabit noſter aduen
tus,diſſimulare.n.non potero,mihi,quę adhuc acta ſunt,diſplicere.Ego,ſi ſomnũ capere poſ
Remunere ſem,tam longis te epiſtolis non obtunderem.Tu,ſi tibi eadem cauſa eſt, me remunerere ſane
re me. velim. Vale.

T.P.ATTICO.

MIhi vero omnia grata,& ꝙ ſcripſiſti ad me,quæ audieras: & ꝙ non credis ea
quę digna diligentia mea non eſſent:& ꝙ monuiſti,qđ ſentiebas.Ego ad Cæ
ſarem vnas Capua literas dedi,quibus ad ea reſcripſi, quæ mecũ ille de gla-
diatoribus ſuis egerat,breueis,ſed beneuolentiã ſignificantes, nõ modo ſine
cõtumelia,ſed etiã cũ maxima laude Põpeii. Idem.n.illa ſentẽtia poſtulabat,
qua illũ ad concordiã hortabar.Eas ſi quo ille miſit,in publico proponat ve
lim.Alteras eodem die dedi,quo has ad te non potui non dare,cũ & ipſe ad me ſcripſiſſet, &
Balbus.Earũ exemplum ad te miſi.nihil arbitror fore,qđ reprehendas. ſiqua erunt,doce me.
Quomodo em̃ effugere poſſum!nihil,inquies,omnino ſcripſeris,quo magis effugias eos,qui
volent fingere.Verũtamen ita faciã,quoad fieri poterit.Nam ꝙ me hortaris ad memoriã fa-
Doleo vicẽ ctorum,dictorum,ſcriptorum etiã meorũ,facis amice tu quidem,mihiq; gratiſſimum:ſed mi
Mori ꝑ pa- hi videris aliud tu honeſtũ,meq; dignũ in hac cauſa iudicare,atq; ego exiſtimẽ.mihi.n.nihil
tria & ĩ pa- vlla in gente vnq̃ ab vllo auctore reſp. ac Duce turpius eſſe videť factũ, q̃ a noſtro amico fa-
tria ꝓclarũ. ctum eſt,cuius ego vicem doleo,qui vrbẽ reliquit, ideſt patriã,pro qua,& in qua mori præ-